

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 stycznia 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Gierszon

w sprawie **I.W.**

ukaranej z art. 94 §1 k.w.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 21 stycznia 2026 r.

kasacji Prokuratora Generalnego

od wyroku nakazowego Sądu Rejonowego Katowice-Wschód w Katowicach

z dnia 3 czerwca 2025 r., sygn. akt III W 112/25,

- 1. uchyła zaskarżony wyrok w całości i uniewinnia obwinioną od przypisanego jej wykroczenia;**
- 2. kosztami postępowania obciąża Skarb Państwa.**

[WB]

UZASADNIENIE

Wyrokiem nakazowym z dnia 3 czerwca 2025 r., sygn. akt III W 112/25, Sąd Rejonowy Katowice-Wschód w Katowicach uznał I.W. za winną tego, że w dniu 16 stycznia 2025 r., w K. na ulicy K. kierowała pojazdem mechanicznym w postaci samochodu marki S. o nr rej. (..), nie mając do tego uprawnień, to jest wykroczenia

z art. 94 § 1 k.w. i za to na podstawie art. 94 § 1 k.k. w zw. z art. 24 § 1, § 1a i § 3 k.k., wymierzył jej karę grzywny w kwocie 1 500 złotych. Na podstawie art. 39 § 1 k.w. w zw. z art. 94 § 3 k.k., Sąd odstąpił od wymierzenia obwinionej środka karnego w postaci zakazu prowadzenia pojazdów.

Żadna z uprawnionych stron nie wniosła w zawitym terminie sprzeciwu od tego wyroku, stąd tenże wyrok nakazowy uprawomocnił się w dniu 7 lipca 2025 r.

Wyrok został w całości zaskarżony kasacją przez Prokuratora Generalnego na korzyść obwinionej. Skarżący zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa procesowego, a mianowicie art. 93 § 2 k.p.w., poprzez nieuzasadnione przyjęcie, że występują przesłanki do rozpoznania sprawy obwinionej w postępowaniu nakazowym, skutkiem czego wydanie wyroku nakazowego nastąpiło również z rażącym naruszeniem prawa materialnego, a mianowicie art. 94 § 1 k.w., poprzez jego wadliwe zastosowanie i uznanie I.W. za winną popełnienia wykroczenia, polegającego na kierowaniu pojazdem mechanicznym, w dniu 16 stycznia 2025 r., bez wymaganych do tego uprawnień w postaci prawa jazdy, podczas gdy okoliczności popełnienia zarzucanego obwinionej czynu i jej wina, w świetle całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego budzą wątpliwości, albowiem z uzyskanego na etapie czynności wyjaśniających pisma Urzędu Miasta K. Wydziału Uprawnień Komunikacyjnych wynika między innymi, że w dniu 13 września 2024 r. został wydany dla I.W. dokument prawa jazdy kat. AM, B1, B o [...], ważny do dnia 4 września 2039 r., który wymieniona odebrała w dniu 28 stycznia 2025 r., gdzie jednocześnie w aktach ewidencyjnych kierowcy nie odnotowano informacji o zatrzymaniu ww. dokumentu lub cofnięciu uprawnień do kierowania pojazdami - co winno skutkować uznaniem, iż zachowanie obwinionej nie wyczerpało ustawowych znamion przypisanego jej wykroczenia z art. 94 § 1 k.k., ponieważ w dniu 16 stycznia 2025 r. niewątpliwie posiadała ona uprawnienia do kierowania pojazdami, a jedynie nie dysponowała dokumentem je potwierdzającym w postaci prawa jazdy, co z uwagi na jednoczesną depenalizację, z dniem 5 grudnia 2020 r., zachowań polegających na nieposiadaniu przy sobie wydanego w kraju prawa jazdy, w rozumieniu art. 95 § 1 k.w., winno skutkować uwolnieniem obwinionej od odpowiedzialności wykroczeniowej w związku ze zdarzeniem z dnia 16 stycznia 2025 r. W związku z tym zarzutem Prokuratora

Generalny wniośł o uchylenie zaskarżonego niniejszą kasacją wyroku nakazowego i uniewinnienie obwinionej od przypisanego jej wykroczenia z art. 94 § 1 k.w.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna i jako taka zasługuje na uwzględnienie.

Nie ulega wątpliwości, że zgodnie z art. 93 § 1 k.p.w. sąd na posiedzeniu może wydać wyrok nakazowy w sprawach o wykroczenia, w których wystarczające jest wymierzenie nagany, grzywny albo kary ograniczenia wolności. Nadto stosownie do paragrafem 2 tego przepisu, orzekanie w postępowaniu nakazowym może nastąpić jedynie wówczas, jeżeli okoliczności czynu i wina obwinionego nie budzą wątpliwości. Wymóg ten oznacza w szczególności brak wątpliwości co do tak zasadniczych kwestii, jak realizacja przez obwinionego wszystkich znamion określonych w konkretnym przepisie typizującym dane wykroczenie, jak również wyczerpanie pozostałych warunków odpowiedzialności, ujętych w części ogólnej Kodeksu wykroczeń (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2021 r., sygn. akt IV KK 559/20, LEX nr 3119823).

Warunkiem *sine qua non* wydania wyroku nakazowego w sprawie o wykroczenie jest zatem to, by okoliczności czynu i wina obwinionego nie budziły wątpliwości. Przy czym przez brak owych wątpliwości należy rozumieć to, że nie ma ich zarówno odnośnie do sprawstwa danego czynu, jak i winy obwinionego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2021 r., sygn. akt IV KK 491/20, LEX nr 3114860).

Analiza akt sprawy dowodzi, że Sąd *meriti* owych wymogów nie respektował, pomimo, iż pierwotnie powziął wątpliwość co do zasadności skierowanego przeciwko I.W. wniosku o ukaranie, finalnie rozpoznał sprawę wymienioną w postępowaniu nakazowym, skutkiem czego było wydanie wyroku skazującego. Stało się tak chociaż budziły wątpliwości okoliczności czynu i wina obwinionej w odniesieniu do przypisanego jej zachowania, polegającego na kierowaniu w dniu 16 stycznia 2025 r. pojazdem mechanicznym bez wymaganych do tego uprawnień w postaci ważnego prawa jazdy, tj. czynu z art. 94 § 1 k.w.

Przedmiotem ochrony przepisu art. 94 k.w. jest bezpieczeństwo ruchu drogowego, któremu zagrażać może zarówno uczestniczenie w ruchu osób niemających odpowiednich uprawnień, jak i poruszanie się po drogach publicznych, w strefach zamieszkania lub w strefach ruchu pojazdów, których sprawność techniczna nie została odpowiednio zweryfikowana. W konsekwencji powyższego, w art. 94 k.w. stypizowane zostały dwa wykroczenia, a mianowicie: prowadzenie pojazdu przez osobę nieposiadającą wymaganych uprawnień (§ 1) oraz prowadzenie pojazdu niedopuszczonego do ruchu (§2).

Wymagania konieczne do uzyskania uprawnienia do prowadzenia pojazdów od 19 stycznia 2013 r. określają przepisy ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami (Dz. U. z 2023 r. poz. 622, t.j.). Zgodnie z art. 4 przywołanej ustawy, dokumentem potwierdzającym posiadanie uprawnień do kierowania motorowerem, pojazdem silnikowym lub zespołem pojazdów składającym się z pojazdu silnikowego i przyczepy lub naczepy jest prawo jazdy (zarówno wydane w kraju, jak i za granicą) lub pozwolenie wojskowe. Art. 12 ustawy o kierujących pojazdami typizuje natomiast negatywne przesłanki do wydania prawa jazdy.

Przez brak wymaganych uprawnień w rozumieniu art. 94 § 1 k.w. należy zatem rozumieć zarówno sytuację, gdy dana osoba w ogóle nie uzyskała uprawnień do prowadzenia pojazdu określonej kategorii w sposób wskazany ustawowo (ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym oraz ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami), utraciła je w wyniku cofnięcia i musi ponownie ubiegać się o uzyskanie takich uprawnień lub posiadając *de facto* takie uprawnienia nie może w danej chwili ich realizować i z nich korzystać z uwagi np. na ich czasowe „zawieszenie”, nie powodujące jednak ich definitywnej utraty (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 marca 2019 r., sygn. akt IV KK 59/19, LEX nr 2636191).

Tymczasem, żadna z analizowanych okoliczności, stanowiących o realizacji ustawowych znamion wykroczenia z art. 94 § 1 k.w., nie miała miejsca w odniesieniu do obwinionej I.W., która w czasie popełnienia zarzucanego jej wykroczenia, tj. 16 stycznia 2025 r., posiadała ważne uprawnienia do kierowania pojazdami mechanicznymi w postaci prawa jazdy.

Wprawdzie w notatce urzędowej sporządzonej na okoliczność czynności wyjaśniających odnotowano, na podstawie danych z systemów policyjnych, że I.W.

posiada prawo jazdy, przy czym status tego dokumentu został określony jako „nieważny” - utrata ważności dokumentu, data ważności 23 września 2024 r. (k. 1), jednak w ramach weryfikacji tych ustaleń uzyskano informację z Urzędu Miasta K. - Wydziału Upnień Komunikacyjnych, z treści której wynika, że I.W. zostało w dniu 27 września 2019 r., na druku nr [...], wydane prawo jazdy kat AM, BI, B o nr [...], które było ważne do dnia 23 września 2024 r., po czym w dniu 12 września 2024 r., wymieniona złożyła wniosek o wydanie prawa jazdy z powodu zmiany danych (zmiana terminu ważności uprawnień do kierowania pojazdami). Po rozpatrzeniu tego wniosku, w dniu 13 września 2024 r., został I.W. wydany, na druku nr [...]1, dokument prawa jazdy kat. AM, BI, B o tożsamym co poprzednio numerze, tj. nr [...], ważny do dnia 4 września 2039 r. I.W. odebrała ten dokument w dniu 28 stycznia 2025 r. (k. 6).

Stąd też wobec faktu, iż w czasie popełnienia zarzucanego jej wykroczenia, tj. 16 stycznia 2025 r. I.W. niewątpliwie posiadała ważne uprawnienia do kierowania pojazdami, a jedynie nie dysponowała dokumentem prawa jazdy, jako słuszną należy ocenić decyzję Sądu *meriti* o skierowaniu sprawy na posiedzenie, celem umorzenia postępowania. W kontekście bowiem przywołanej informacji, udzielonej przez Wydział Upnień Komunikacyjnych Urzędu Miasta K., wniosek o ukaranie I.W. za wykroczenie z art. 94 § 1 k.k., był oczywiście bezzasadny. Jako wadliwe należy zarazem ocenić postąpienie Sądu Rejonowego, który po przeanalizowaniu stanowiska oskarżyciela publicznego, zarządził rozpoznać sprawę w postępowaniu nakazowym.

Oskarżyciel publiczny podniósł, że w dacie czynu obwiniona nie odebrała dokumentu prawa jazdy, zatem nie posiadała uprawnień do kierowania pojazdami mechanicznymi. Pogląd ten jest oczywiście błędny. Wyraźnego podkreślenia wymaga bowiem - co zdaje się umknęło uwadze zarówno oskarżyciela publicznego, jak i Sądu *meriti* - iż prawo jazdy nie stanowi dokumentu uprawniającego do prowadzenia pojazdów mechanicznych, a jedynie stwierdza posiadanie takowych uprawnień. Wynika to wprost z dyspozycji art. 4, art. 5, art. 5a, art. 5b, art. 6 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami, w których mowa jest *expressis verbis* o prawie jazdy jako dokumencie stwierdzającym posiadanie uprawnienia do kierowania odpowiednim pojazdem. Potwierdził to Trybunał Konstytucyjny w wyroku

z dnia 12 grudnia 2013 r. o sygn. akt K 5/13 (LEX nr 1405419).

Bezwzględnie należy zatem odróżnić „uprawnienie do kierowania pojazdami”, stanowiące prawo podmiotowe, uprawniające do kierowania danego rodzaju pojazdem mechanicznym, od samego dokumentu prawa jazdy, potwierdzającego wyłącznie nabycie takich uprawnień, na co wskazuje także orzecznictwo sądów administracyjnych (np. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 30 maja 2023 r., sygn. akt II GSK 1088/22, LEX 3593562; wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 1 marca 2015 r., sygn. akt III SA/Po 783/14, LEX 1807836). Funkcją prawa jazdy jest jedynie potwierdzenie posiadanych uprawnień, zaś samo wydanie dokumentu prawa jazdy stanowi czynność materialno-techniczną (zob. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z dnia 10 marca 2016 r., sygn. akt III SA/ Ld 1068/15, LEX 2012429). W konsekwencji powyższego, również utrata prawa jazdy, z jakichkolwiek powodów, w tym z powodu utraty jego ważności, nie jest tożsama z utratą uprawnień do kierowania pojazdami (tak: Wojewódzki Sąd Administracyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 11 marca 2015 r., sygn. akt III SA/Po 783/14, LEX 1807836; Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gliwicach w wyroku z dnia 17 września 2008 r., sygn. akt II SA/G1 158/08, LEX 515334). Poprzez pozbawienie prawa jazdy, w rozumieniu dyspozycji art. 94 § 1 k.w. należy zatem rozumieć kategorie prawne przewidziane w kodeksach: karnym i wykroczeń, a także w ustawach: Prawo o ruchu drogowym oraz o kierujących pojazdami, nie zaś stany faktyczne, takie jak fizyczny brak prawa jazdy podczas kierowania pojazdem mechanicznym, czy też nieodebranie prawa jazdy od organu administracji.

Prawidłowe wnioskowanie, że w dacie czynu obwiniona posiadała uprawnienia do kierowania pojazdami mechanicznymi w postaci prawa jazdy, które nie zostały wówczas w żaden sposób ograniczone, czy też czasowo zawieszane, winno skutkować uznaniem, że zachowanie I. W., w dacie przypisanego jej czynu, nie wyczerpało ustawowych znamion wykroczenia art. 94 § 1 k.w. (tak: Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 23 sierpnia 2023 r., sygn. akt I KK 252/23, LEX nr 3598722). W konsekwencji powyższego, uchybienie jakiego dopuścił się Sąd *meriti* niewątpliwie miało istotny wpływ na treść wydanego orzeczenia, albowiem prawidłowa wykładnia przepisu art. 94 § 1 k.w. w niekwestionowanym w sprawie

stanie faktycznym winna skutkować wydaniem orzeczenia zasadniczo odmiennego, niż zaskarżone.

Okoliczność, na którą powołał się oskarżyciel publiczny w toku posiedzenia w przedmiocie umorzenia postępowania, a mianowicie fakt nieposiadania przez obwinioną dokumentu prawa jazdy, mógłby co najwyżej zostać poddany ocenie przez pryzmat wykroczenia kwalifikowanego z art. 95 § 1 k.w., który stanowi o odpowiedzialności za prowadzenie na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub strefie ruchu pojazdu, przez kierującego, który nie ma przy sobie wymaganych dokumentów.

Treść art. 95 k.w., w brzmieniu nadanym mu przez art. 4 pkt 7 ustawy z dnia 22 lipca 2010 r. o zmianie ustawy - Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 152, poz. 1018 z późn. zm.) jest niezmienna od dnia 4 kwietnia 2010 r. Przepis ten należy jednak interpretować łącznie z treścią art. 38 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym. Powołana norma, zawarta w art. 38 Prawa o ruchu drogowym, kształtuje bowiem zakres obowiązków ciążących na kierującym pojazdem, niedopełnienie których to obowiązków skutkować będzie odpowiedzialnością za wykroczenie stypizowane w art. 95 k.w.

Jednakże ustawa z dnia 14 sierpnia 2020 r. o zmianie ustawy - Prawo o ruchu drogowym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 1517) w art. 1 ust. 2a wprowadziła zmianę powołanego przepisu art. 38 ust. 1 Prawa o ruchu drogowym, który począwszy od dnia 5 grudnia 2020 r. obliuguje kierującego pojazdem do tego, aby posiadał przy sobie i okazał na żądanie uprawnionego organu „dokument stwierdzający uprawnienie do kierowania pojazdem inny niż wydane w kraju prawo jazdy albo pozwolenie na kierowanie tramwajem, jeżeli kierujący nie posiada wydanego w kraju prawa jazdy albo pozwolenia na kierowanie tramwajem”. Z uzasadnienia projektu powołanej ustawy nowelizującej wynika, iż wskazana zmiana i deregulacja - na wniosek Ministra Cyfryzacji - obowiązku posiadania przy sobie dokumentu prawa jazdy wydanego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, miała stanowić ułatwienie dla obywateli, a była możliwa w związku z rozszerzeniem zakresu działania systemu teleinformatycznego obejmującego centralną ewidencję kierowców. Tym samym, nabycie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uprawnień do kierowania pojazdami nierozzerwalnie jest związane z wprowadzeniem danych

kierującego do centralnej ewidencji kierowców. Ponieważ dostęp do tego systemu mają organy uprawnione do przeprowadzania kontroli drogowej, zbędne jest posiadanie przy sobie i okazywanie się stosownym blankietem prawa jazdy/uprawnieniem do kierowania tramwajami. Począwszy od 5 grudnia 2020 r., obowiązek posiadania i okazania podczas kontroli drogowej uprawnień do kierowania pojazdami odnosi się zatem do zagranicznego prawa jazdy.

Ponieważ posiadanie uprawnień do kierowania pojazdami określonych kategorii zostało wobec I.W. stwierdzone przez polski organ administracyjny, w związku z wydaniem wobec niej krajowego prawa jazdy, nieposiadanie tego dokumentu podczas kierowania pojazdem mechanicznym, nie realizowało również znamion wykroczenia z art. 95 § 1 k.w. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 28 maja 2025 r., sygn. akt I KK 138/25, 3884565; z dnia 21 listopada 2024 r., sygn. akt II KK 392/24, LEX nr 3785203; z dnia 7 lipca 2021 r., sygn. akt IV KK 252/21, LEX nr 3390996; z dnia 23 czerwca 2021 r., sygn. akt V KK 181/21, LEX nr 3296456). Brak potrzeby karnoprawnej oceny zachowania obwinionej przez pryzmat odpowiedzialności wykroczeniowej z art. 95 § 1 k.w. i jednoczesny brak realizacji znamion przypisanego jej wykroczenia z art. 94 § 1 k.w. uzasadnia zarazem sformułowany w kasacji wniosek o uniewinnienie obwinionej.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

[WB]

[a.ł.]